

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Ann Catrin Lagerkvist
08-563 088 27
ann.catrin.lagerkvist@hsv.se

Beslut
2012-12-12
Reg.nr 13-5198-12

Yttrande över promemorian Karriärvägar m.m. i fråga om lärare i skolväsendet (U2012/4904/S)

Högskoleverket har anmodats att yttra sig över den rubricerade promemorians förslag.

I sitt svar nedan väljer Högskoleverket att utifrån verkets ansvarsområden och sakkunskap tillstyrka eller avstyrka vissa förslag men även att problematisera och lyfta fram vissa frågor i promemorian.

Sammanfattning

Högskoleverket är i stort positivt till utredarens förslag om

- förstelärare
- lektor
- en särskild kompletterande pedagogisk utbildning
- uppföljning av systemet

Högskoleverket samtycker även till förslaget att följa upp satsningen genom att samla uppgifter som antal lärare som efter prövning av huvudmännen kommit i fråga för statsbidrag med mera. Emellertid uttrycker Högskoleverket en viss tveksamhet till huruvida det kommer att vara möjligt att utvärdera satsningen i enlighet med de intentioner som uttrycks i promemorian.

Yttrande

Promemorian innehåller inte någon diskussion om hur behoven i skolan egentligen ser ut, så konkret är frågan – vad är det som saknas i skolan idag? Är de förslag som framförs lösningar på dessa problem? Denna analys borde göras.

Förstelärare

Det finns en otydlighet i promemorian om huruvida förstelärare och lektor är att betrakta som titlar eller som beskrivning av arbetsuppgifter.

Lektor

Högskoleverkets synpunkter på förslagen i promemorian gäller framför allt vad förslagen i praktiken innebär för möjligheten att få fler lektorer i skolan. Dessa synpunkter utgår i första hand ifrån vad som framkommit i verkets utvärdering av forskarskolor för lärare, och verket hänvisar till rapport 2012:9 R för en utförligare diskussion.

Högskoleverket anser att förslagen i grunden är bra. De angriper huvudproblemen som ringades in i utvärderingen av forskarskolor för lärare, nämligen att:

- Dimensioneringen i form av antalet platser på forskarskolor för lärare har hittills varit otillräcklig för att på sikt åstadkomma bättre måluppfyllelse för eleverna. Förslagen kommer sannolikt innebära en rejäl ökning av antalet lärare som söker en forskarskola.
- Det har i dagens skola saknats karriärvägar för lärarna och kommunerna har inte haft några planer för att hantera de forskarutbildade lärarnas kompetenser. Förslagen är ett steg i rätt riktning.
- Det har inte funnits några ekonomiska incitament för lärare att utbilda sig på forskarnivå – och heller inte några incitament för att återgå till arbetet som lärare i skolan för dem som genomgått forskarutbildningen. Förslagen innebär att detta kan komma att förändras.

Liksom för beskrivningen av förstelärare finns en otydlighet i texten om huruvida begreppet lektor är att betrakta som en titel eller som en beskrivning av arbetsuppgifter.

En särskild kompletterande pedagogisk utbildning

- Högskoleverket menar att det finns en risk för att missförstånd uppstår vad uttrycket ”examen på forskarnivå” avser. Verket utgår ifrån att det som avses är svensk licentiat- eller doktorsexamen eller motsvarande utländsk forskarexamen, men texten bör förtydligas.
- Av promemorian framgår att kravet på godkänd introduktionsperiod med tjänstgöring inom skolan ska minskas för personer med examen på

forskarnivå, från ett läsår till en termin i prövningen för legitimation som lärare eller förskollärare. För personer med utländsk forskarexamen som slutfört en särskild kompletterande pedagogisk utbildning och fått ämneslärarexamen menar Högskoleverket att det borde erbjudas en handledd introduktionsperiod särskilt anpassad till utländska forskarutbildade lärares behov och förutsättningar. Trots att de inte har en formell utländsk lärartitel så förekommer det att forskarutbildade har behörighet att undervisa på lärosätena och att de betraktas som ämneslärare även i skolväsendet i utbildningslandet. Även om dessa personer har lång lärarerfarenhet från utbildningslandet kan yrkeskunnandet behöva kompletteras med delar som är specifika för svensk skola. Det kan därför vara extra viktigt med en särskilt anpassad introduktion i svensk skola under handledning av en lärarkollega, eftersom förslaget innebär ett undantag från kravet på verksamhetsförlagd undervisning i den särskilda kompletterande pedagogiska utbildningen.

- I förslaget anges att ett uppdrag bör ges till ett eller några lärosäten att anordna en förkortad kompletterande pedagogisk utbildning till ämneslärarexamen. Utländska lärares vidareutbildning, ULV, som samordnas av Stockholms universitet, har lång erfarenhet av att erbjuda en särskild introduktionsperiod för utländska lärare. Högskoleverket vill uppmärksamma att man inom ULV också är bra på att erkänna och tillgodoräkna utländska lärarmeriter.

Uppföljning och utvärdering av systemet

Vad gäller förslaget att utvärdera reformen fyra år efter det att statsbidragsförordningen har börjat gälla är Högskoleverket generellt sett positiv. Dock bör såväl tidpunkt som mål för utvärdering av systemet noga beaktas så att utvärderingen får goda förutsättningar att bli ändamålsenlig. Högskoleverket kan utifrån sin erfarenhet av uppföljningar av lärarutbildningssatsningar se att det exempelvis blir svårt att urskilja denna satsnings effekter på elevers måluppfyllelse i skolan liksom på läraryrkets attraktivitet och lönesättning ifrån andra satsningar som görs av regeringen eller andra aktörer. Effekter av det beskrivna slaget kan dessutom ses först en längre tid efter det att en satsning påbörjats.

Beslut om yttrandet har tagits av universitetskansler Lars Haikola efter föredragning av avdelningschefen Annika Pontén i närvaro av stabschefen Lennart Ståhle. Utredaren Ann Catrin Lagerkvist har ansvarat för ärendets beredning och i beredningen har också utredarna Thomas Furusten, Aija Sadurskis och Stefan Löfkvist deltagit.

Lars Haikola

Annika Pontén

